

SUPERVISION AND ETHICS

Silviya Miteva

South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad, Bulgaria, simil@swu.bg

Abstract: Supervision in social work is one of the main tools for monitoring compliance with ethics in social work. At the same time, it presents supervisees and supervisors with various ethical dilemmas. Very little research has been devoted to ethics in social work supervision, so this issue remains relevant and understudied.

This article examines the ethical issues in supervision and social work through the eyes of supervisees and the supervisor for the well-being of social service users. Interviews were conducted with 12 social workers working in social services. 6 work in children's services, and 6 in adult services. At the same time, in July 2024, 5 interviews were also conducted with supervisors. A qualitative analysis of the interview data was conducted, and the main ethical issues faced by supervisees and supervisors during supervision in social services were identified. A qualitative analysis of the interview data was conducted, and the main ethical issues faced by supervisees and supervisors during supervision were identified. The following themes emerged from the interviews with supervisees: 1. Personal and methodological ethical challenges, 2. Cultural differences and ethics, 3. Human rights and self-determination, 4. Supervision and professionalism, 5. Honesty and confidentiality, 6. Accepting gifts and professional boundaries, 7. Professional experience and supervision. The themes from the supervisor interviews are: 1. Ethical issues in relationships with older social workers 2. Gifts and ethics, 3. Expectations of ready-made solutions from supervisors, 4. Accountability and empowerment through supervision, 5. Cultural differences and teamwork. 6. Fear of evaluation and lack of openness. The themes outlined highlight ethical issues in supervision and social work. It is important to discuss ethics in supervision because it can directly affect the lives and well-being of social service users.

The decisions made during the supervision process are essential to the social worker's practice and invariably relate to the care of the social service user.

The lack of a shared understanding of the purpose of supervision, the unacknowledged need to apply ethical standards in social work, and the lack of quality standards for supervision emerge as insurmountable barriers to implementing effective and ethical supervision in Bulgaria.

Realizing that professionals may choose different ways of acting in the same situation is essential. There is rarely one correct answer to a complex ethical dilemma. However, if ethical standards are followed, the effect of supervision will be felt on several levels: in the relationship with social service users, the relationship with the team and the relationship with management.

Keywords: supervision, supervisee, supervisor, social work, ethics

СУПЕРВИЗИЯ И ЕТИКА

Силвия Митева

ЮЗУ “Неофит Рилски”, simil@swu.bg

Резиме: Супервизията в социалната работа е един от основните инструменти за мониторинг по отношение спазването на етиката в социалната работа и в същото време поставя супервизираните и супервизора пред различни етични дилеми. Много малко изследвания са посветени на етиката в супервизията на социалната работа, затова този въпрос остава актуален и непроучен.

Тази статия има за цел да разгледа проблемите на етиката в супервизията и в социалната работа през погледа на супервизираните и на супервизора за благополучието на потребителите на социални услуги. Проведени са интервюта с 12 социални работници работещи в социални услуги. 6 от тях работят в услуги за деца, а останалите 6 в услуги за възрастни. По същото време месец юли 2024 г., се проведени и 5 интервюта със супервизори. Извършен е качествен анализ на данните от интервютата и са идентифицирани основните етични проблеми, с които се сблъскват супервизираните и супервизорите по време на супервизия в социалните услуги. Извършен е качествен анализ на данните от интервютата и са идентифицирани основните етични проблеми, с които се сблъскват супервизираните и супервизорите по време на супервизията. От интервютата със супервизираните лица са изведени следните теми: 1. Лични и методологични етични предизвикателства, 2. Културни различия и етика, 3. Права на човека и самоопределяне, 4. Супервизия и професионализъм, 5. Честност и поверителност, 6. Приемане на подаръци и професионални граници, 7. Професионален опит и супервизия. Темите от интервютата със супервизорите

са: 1. Етични проблеми във взаимоотношенията с по-възрастните социални работници 2. Подаръци и етика, 3. Очаквания за готови решения от супервизорите, 4. Отговорност и овластяване чрез супервизията, 5. Културни различия и екипна работа. 6. Страх от оценка и липса на откритост. Изведените теми очертават етичните проблеми в супервизията и социалната работа. Важно е да се обсъжда етиката в супервизията, защото това може да повлияе пряко на живота и благополучието на ползвателите на социалната услуга.

Решенията които се взимат по време на супервизионния процес са от съществено значение за практиката на социалния работник и неминуемо са свързани с грижата към ползвателя на социалната услуга.

Липсата на споделено разбиране за целта на супервизията и неосъзнатата необходимост от прилагане на етичните стандарти в социалната работа, както и липсата на стандарти за качество на супервизията се очертават като непреодолими бариери за осъществяване на ефективна и етична супервизия в България.

Важно е да се осъзнае, че различните професионалисти могат да изберат различни начини на действие в една и съща ситуация. Рядко има един правилен отговор на сложна етична дилема. Въпреки това, ако се следват етичните стандарти ефектът от супервизията ще се усети на няколко нива: в отношенията с ползвателите на социалните услуги, в отношенията с екипа и в отношенията с ръководството.

Ключови думи: супервизия, супервизиран, супервизор, социална работа, етика

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Супервизията в социалната работа е един от основните инструменти за мониторинг по отношение спазването на етиката в социалната работа и в същото време поставя супервизираните и супервизора пред различни етични дилеми. Много малко изследвания са посветени на етиката в супервизията на социалната работа, затова този въпрос остава актуален и непроучен. В литературата често се отбелязват трудности при прилагане на етиката в социалната работа (Shardlow, 1998). Някои учени изследват злоупотреба с власт и нарушаване на границите в рамките на супервизията (Jacobs, 1991), необходимостта от отчетност (McCarthy, Imboden, Shdaimah, Forrester, 2020), промяна на морала (Hasenfeld, 2000). Коен се опитва да развие принципите на Леви, които извежда основните ценностни ориентации в супервизията и да разработи практическо ръководство за етична практика (Cohen, 1987). Етичният кодекс на NASW има за цел да служи като ръководство за ежедневно професионално поведение на социалните работници по света (Reamer, 2018, Jayaratne, Croxton, Mattison, 2002). В България от 2021 г. е приет Етичен кодекс на служителите, осъществяващи дейности по предоставяне на социални услуги. В него са представени принципите и нормите за етично поведение на служителите, които осъществяват дейности по управление и предоставяне на социални услуги, доставчиците на социални услуги и др. (Mlsp, 2021). От 2022 г. е приета наредба за качеството на социалните услуги, където супервизията е упомената като задължителна за всички социални услуги. Супервизията става задължителна, но за нея няма стандарти. Което означава, че може да се провежда от всеки изкарал курс за супервизор, не е уточнено какъв вид супервизия и с каква продължителност да се осъществява, през работно време или като допълнителна натовареност, няма регламент за сключване на договори между супервизора и супервизираните и обикновено договорите се сключват на ниво ръководство. Липсата на стандарти за провеждане на супервизия влияе негативно на ефективността на супервизията в социалните услуги в България. Според проведени проучвания е от съществено значение супервизираните да имат възможност да избират своя супервизор, супервизията да е основана на взаимно доверие и положителна връзка, да има културно разбиране между супервизор и супервизиран, да има споделено разбиране за целта на супервизията, базирано на индивидуалните нужди, фокусирано върху повишаване на знанията и уменията (Rothwell, Kehoe, Farook, & Illing, 2021). Супервизията повишава емоционалното благополучие на служителите (Pitt, Addis, & Wilkins, 2022), чрез повишаване на чувството за собствено достойнство и участие в процеса на вземане на решения, намалява емоционалното изтощение и отчуждението от проблемите на организацията и ползвателите на социални услуги, както и повишава удовлетвореността от работата и постигнатите резултати (Sotirova, Stoykova, 2023). Превенцията на бърнаут е лична и професионална отговорност, както на работещите в социалните структури и организации, така и на техните ръководители (Sotirova, Stoykova, 2024). Тази статия има за цел да разгледа проблемите на етиката в супервизията в социалната работа през погледа на супервизираните и на супервизора за благополучието на ползвателите на социални услуги. Проучването е насочено към идентифициране на различните етични проблеми с които се сблъскват социалните работници в практиката, възможностите за справяне с тях, обсъждането им по време на супервизионните сесии.

2. МЕТОДИ

Проведени са интервюта с 12 социални работници работещи в социални услуги. 6 от тях работят в услуги за деца, а останалите 6 в услуги за възрастни. По същото време месец юли 2024 г., се проведени и 5 интервюта

със супервизори. Извършен е качествен анализ на данните от интервюта и са идентифицирани основните етични проблеми, с които се сблъскват супервизираните и супервизорите по време на супервизия в социалните услуги. Възрастта на участниците в изследването варира между 25 и 60 г. По отношение на пола на супервизираните 9 са жени и 3 са мъже. От тях 5 са завършили бакалавър „Социални дейности“ останалите 8 са с магистърска степен на образование. Супервизорите участващи в проучването са само жени, завършили магистърска степен. Направен е подробен тематичен анализ на интервюта и данните са представени в Таблица 1 и Таблица 2.

3. РЕЗУЛТАТИ

Първата изведена тема от интервюта със социалните работници е свързана със споделянето на лична информация или себепознанието по време на супервизия. Постава служителя пред професионалната отговорност и правото на самосъхранение, правото на конфиденциалност. Неразкриването на лични дилеми може да бъде изтъкнато като некомпетентност, което повишава стреса в работата. Друга тема, свързана с културните различия и етика, очертава трудността на социалните работници да приемат културни практики, които се разминават със социалните норми и закони. Темата за правата на потребителите и самоопределянето очертава дилемата между правото на свободен избор и отговорността на социалния работник да осигури по-добро качество на живот. Изведената от интервюта тема за Супервизия и професионализъм е свързана с личните и професионални качества на супервизора и изграждането на връзка на доверие. Етичният проблем по отношение тайната на потребителя на социалната услуга и обсъждането на случая в супервизионните сесии е засегнат в темата: честност и поверителност. Друга важна тема според супервизираните лица е приемането на подаръци и професионални граници. Не убягва и въпроса за професионалния опит на супервизора и до колко може да се разчита на него. По подробно тези данни са систематизирани в Таблица 1.

Таблица 1. Данни от отговори на супервизираните.

ТЕМИ	РЕЗУЛТАТИ	ЦИТАТИ
Лични и методологични етични предизвикателства	Социалните работници се сблъскват с трудности при спазването на етичните принципи и лични граници по време на супервизия и работа с потребители на социални услуги.	...Притеснявам се относно честността и справедливостта като етични принципи, защото не можех да споделя, че ми е трудно да работя с един от ползвателите на социалната услуга поради много лични и идентични преживявания, но ако се откажех, това може да се тълкува като дискриминация или лично отношение...“ ...Не желая да разкривам интимни неща от живота си пред екипа, само споделям трудности при работа, но за останалите това е трудно за разбиране...“
Културни различия и етика	Социалната работа с различни култури и общности, изправя служителите пред различни трудности свързани с вярванията, ценностите и поведението.	...Често имаме конфликт с приемане на някои културно обособени различия по отношение на хигиената при работа с лица от ромската общност например...“ ...Много често малки деца /на 11-13 г./ от ромски произход забременяват и раждат. Това се води блудство с малолетна, но при тях това е нормално. Завеща се дело и се прекратява...“
Права на хората и самоопределяне	Социалните работници често се сблъскват с етични дилеми, свързани с правото на лицето са да преценява кое е най-добре за него, особено когато лицето отказват услуги, които биха подобрили качеството му на живот.	...Има скитници, просяци, бездомни хора, които харесват този начин на живот и не желаят да бъдат в услуга. Настаняването в услуга ограничава тяхното право на свободен избор...“ ...Тук идва етичната дилема между самоопределянето на човека и патерналистичното отношение на социалния работник...“
Супервизия и професионализъм	Ефективността на супервизията често зависи от личните и професионални качества на супервизора. Липсата на изградена връзка на доверие между социалния работник и супервизора може да попречи на процеса.	...Важно е и супервизора да ти е симпатичен, да е професионалист в твоите очи. Ако не си пасвате, няма да е ефективна супервизията...“ ...Супервизията в България няма изисквания и правила кой да я провежда. Всеки, който е завършил курс и има връзки, може да бъде нает за супервизор...“
Честност и поверителност	Социалните работници са изправени пред конфликти	...Не мисля, че е етично да обсъждаме подробно работата по случай в

	между запазването на поверителността на ползвателя и нуждата от подкрепа чрез супервизия. Балансирането на тези нужди изисква внимателно обмисляне на етичните принципи.	супервизионните сесии, ако потребителя е предупредил, че само аз знам тези неща и не желае те да се разпространяват...“ ...“Аз имам право на подкрепа чрез супервизия, но не бива да нарушавам обещанието си...”
Приемане на подаръци и професионални граници	Етични въпроси възникват, когато социалните работници получават подаръци от ползватели, тъй като това може да наруши границата между професионалните задължения и личните отношения.	...“Етично ли е да вземем кутия бонбони от благодарен потребител? Дали той няма да мисли, че си задължен да правиш повече от възможното, ако приемеш подарък?...“ ...“Обсъждали сме и дали е редно да си даваме телефоните на ползвателите на услугите. Това би помогнало да спечелим доверието му и не само..., но как да му обясня, че не може да ми звъни по всяко време?...“
Професионален опит и супервизия	Социалните работници с по дълъг стаж смятат, че младите супервизори нямат необходимия практически опит, за да предоставят значима подкрепа. Това може да създаде напрежение по време на супервизия.	...“Аз имам 25 години работа в услугата. Като ми дойде някой млад супервизор, той на нищо не може да ме научи...” ...“Супервизори, дето като им разказваме случай, ахват – изумени са. Ние, социалните работници, сме се сблъскали със всякакви проблеми, но за външните е ново...”

Източник: собствени данни на автора

Супервизорите споделят етични проблеми във взаимоотношенията с по-възрастните социални работници свързани с покровителствено и родителско отношение към ползвателите на социални услуги. Те се чувстват неспособни да променят дългогодишни нагласи и поведение, което според тях не е етично. Супервизорите често се сблъскват очаквания за готови решения и проблема за отговорност и овластяване в супервизията. Културни различия и екипната работа, и страха от оценка и липсата на откритост също са очертани като теми при супервизорите. Друга не по малко важна тема е свързана с приемането на подаръци и етика. Данните са представени подробно в Таблица 2.

Таблица 2. Данни от отговори на супервизори.

ТЕМИ	РЕЗУЛТАТИ	ЦИТАТИ
Етични проблеми във взаимоотношенията с по-възрастните социални работници	Супервизорите често се затрудняват, при работа с по-възрастни социални работници, които проявяват покровителствено и властно отношение към тях и към ползвателите на социални услуги. Тези служители трудно променят поведението си, тъй като са обременени от порочна практика и не приемат нови стандарти на работа.	...“По-възрастните хора са по-неетични, сякаш са обременени от погрешен опит и се държат родителски, покровителствено, като с малки деца към ползвателите на социалните услуги и към мен като супервизор. Те винаги мислят, че знаят повече, могат повече и трудно се съгласяват да променят нещо.” ...“Много често хората с по-дълъг стаж в услугите са предубедени към моята компетентност и смятат, че трябва да си работил дълго в услугата, за да можеш да си супервизор...”
Очаквания за готови решения от супервизорите	Социалните работници често очакват супервизорите да предоставят незабавни и готови решения на сложни казуси, вместо да участват в съвместен процес на обсъждане и анализ. Това натоварва супервизорите с	...“Групата очаква готово решение. Супервизорът трябва да има магическа пръчка и да прави чудеса...”

	нереалистични очаквания за тяхната роля.	
Отговорност и овластяване чрез супервизията	Една от основните цели на супервизията е да предоставя знания и подкрепа, за да се овластят социалните работници. Въпреки това, някои от тях търсят начин да избягат от отговорност, като се позовават на решенията на супервизора.	„...Често супервизираните искат да се отърват от отговорност и да казват, че са постъпили така, както супервизорът е казал...“ „...По време на супервизия се опитвам да дам знания и подкрепа на супервизираните, това е овластяване, целта не е да ги правя зависими...“
Културни различия и екипна работа	Супервизорите често се сблъскват с културни различия както при ползвателите, така и в екипа. Разнообразието в ценностите и културните норми изисква постоянна адаптация и чувствителност при обсъждането на случаи и казуси по време на супервизия.	„...При последната супервизия... се налага всеки път да коментираме ценностите и културните различия при работа по отделните казуси и при обсъждане на екипната работа, защото в екипа има и 3 служители от друг етнос.“
Страх от оценка и липса на откритост	Много социални работници се притесняват от това как ще бъдат оценени след супервизията, което пречи на тяхната откритост и възможността да обсъждат свободно проблемите, с които се сблъскват в работата си.	„...Много хора се притесняват как ще бъдат оценени след супервизията, което пречи на тяхната откритост при коментиране на случаите от практиката...“
Подаръци и етика	Супервизорите често се сблъскват с етични въпроси, свързани с приемането на подаръци от супервизираните, което може да доведе до нарушаване на професионалните граници.	„...Често ни затрупват с подаръци, неща, които са изработвали с ползвателите на социалната услуга. Ако не ги вземеш, се обиждат, но не мисля, че е правилно да ги взимаме...“

Източник: собствени данни на автора

4. ОБСЪЖДАНЕ И ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От интервюта със супервизираните лица са изведени следните теми: 1. Лични и методологични етични предизвикателства, 2. Културни различия и етика, 3. Права на човека и самоопределяне, 4. Супервизия и професионализъм, 5. Честност и поверителност, 6. Приемане на подаръци и професионални граници

7. Професионален опит и супервизия. Темите от интервюта със супервизорите са: 1. Етични проблеми във взаимоотношенията с по-възрастните социални работници 2. Подаръци и етика, 3. Очаквания за готови решения от супервизорите, 4. Отговорност и овластяване чрез супервизията, 5. Културни различия и екипна работа. 6. Страх от оценка и липса на откритост. Изведените теми очертават етичните проблеми в супервизията и социалната работа. Важно е да се обсъжда етиката в супервизията, защото това може да повлияе пряко на живота и благополучието на ползвателите на социалната услуга.

Решенията които се взимат по време на супервизионния процес са от съществено значение за практиката на социалния работник и неминуемо са свързани с грижата към ползвателя на социалната услуга.

Липсата на споделено разбиране за целта на супервизията и неосъзнатата необходимост от прилагане на етичните стандарти в социалната работа, както и липсата на стандарти за качество на супервизията се очертават като непреодолими бариери за осъществяване на ефективна и етична супервизия в България.

Важно е да се осъзнае, че различните професионалисти могат да изберат различни начини на действие в една и съща ситуация. Рядко има един правилен отговор на сложна етична дилема. Въпреки това, ако се следват етичните стандарти ефектът от супервизията ще се усети на няколко нива: в отношенията с ползвателите на социалните услуги, в отношенията с екипа и в отношенията с ръководството.

REFERENCES

- Cohen, B.-Z. (1987). The Ethics of Social Work Supervision Revisited. *Social Work*, 32(3), 194–196.
- Jacobs, C. (1991). Violations of the supervisory relationship: An ethical and educational blind spot. *Social Work*, 36(2), 130–135.
- Jayaratne, S., Croxton, T. A., & Mattison, D. (2002). Race, Practice Behaviors and the NASW Code of Ethics. *Journal of Social Service Research*, 28(3), 65–89.
- Hasenfeld, Y. (2000). “Organization Forms as Moral Practices: The Case of Welfare Departments.” *Social Service, Review* 74 (3): 329–351.
- McCarthy, L. P., Imboden, R., Shdaimah, C. S., & Forrester, P. (2020). ‘Ethics Are Messy’: Supervision as a Tool to Help Social Workers Manage Ethical Challenges. *Ethics and Social Welfare*, 14(1), 118–134.
- Mlsp (2021) Retrieved from <https://www.mlsp.government.bg/uploads/35/sv/etichen-kodeks-slujiteli-su-2021-pdf.pdf>
- Pitt, C., Addis, S., & Wilkins, D. (2022). What is supervision? The views of child and family social worker sand supervisors in England. *Practice*, 34(4), 307-324.
- Shardlow, S. (1998). Values, ethics and social work. In: Adams, R., Dominelli, L., Payne, M., Campling, J. (eds) *Social Work*. Palgrave, London.
- Reamer, F. (2018). *Social Work Values and Ethics*, New York Chichester, West Sussex: Columbia University Press
- Rothwell, C., Kehoe, A., Farook, S. F., & Illing, J. (2021). Original research: Enablers and barriers to effective clinical supervision in the workplace: A rapid evidence review. *BMJ Open*, 11(9).
- Sotirova, V., & Stoykova, M. (2024). Faktori na rabotnata sreda, okazvashti vliqnie vyrhu prejivqvaneto na “byrnaut” ot specialist w socialnata sfera. *Sotsialna rabota*, 1(15), 1-15.
- Sotirova, V., & Stoykova, M. (2023). Vzaimovrazka I obuslovenost mezhdou organizatcionno-upravlenski protses i profesionalnoto pregaryane v sotsialnata sfera. *Multidisciplinary Journal of Science, Education and Art*, 272–278.